

Președintele României, Nicușor Dan, președinta Republicii Moldova, Maia Sandu și președintele Ucrainei, Volodimir Zelensky, au discutat pe 11 iunie la Summitul de la Odesa.

**Friedrich
Ebert
Stiftung**

Iunie 2025

Cooperarea trilaterală Kiev-Chișinău-București – potențialul enorm încă nevalorificat

Temele ediției:

1. **Serghei Gerasimciuc, expert Ukranian-Prism: Suntem norocoși că Bucureștiul, Chișinăul și Kievul au fost până acum de aceeași parte a istoriei**
2. **Editorial de Marin Gherman, lector universitar: (Re) inventarea triumphiului geopolitic Ucraina-România-Republica Moldova. Cum redesenează războiul rusesc alianțele regionale?**
3. **Radu Hossu, activist umanitar: Rusia este în război cu România și cu Republica Moldova, doar că este un război hibrid după metodele KGB din anii '60-'70**
4. **Victor Juc, directorul ICJPS al USM: Ucraina este vital interesată ca în Republica Moldova să existe o guvernare pro-europeană și după alegerile din toamnă**

Cooperarea trilaterală dintre Ucraina-Republica Moldova-România poate lua o nouă dinamică, după ce la Palatul de la Cotroceni din București avem un nou președinte în persoana lui Nicușor Dan. Participarea la summitul de la Odesa a celor trei președinți ai acestor țări, care de altfel au avut și o întâlnire în format trilateral, a fost un semnal că cele trei capitale pot conlucra mai strâns pentru a întări capacitatea de reziliență și de dezvoltare economică a acestor țări.

Dacă Ucraina se află într-un război deschis cu Rusia, România și Republica Moldova se confruntă cu un puternic război hibrid din partea Moscovei prin propagandă, știri false, atacuri cibernetice și încercări de manipulare a alegerilor.

O astfel de cooperare mai strânsă ar fi importantă, în primul rând, pentru Republica Moldova care se

pregătește de alegeri parlamentare cruciale. Există semne evidente că Rusia va interfera și cu aceste alegeri parlamentare, deoarece scopul Moscovei este ca într-un scenariu maxim să ajute forțele deschise pro-ruse să ajungă la putere la Chișinău, iar într-un minim, să obstrucționeze formarea unei noi coaliții pro-europene veritabile care să continue reformele.

Este vital pentru Republica Moldova să aibă doi aliați puternici în vecinii săi din proximitate, iar Kievul și Bucureștiul au înțeles rapid rolurile de scut în jurul Republicii Moldova pentru a nu permite Moscovei ca Republica Moldova să fie din nou un satelit pe orbita intereselor sale geopolitice. Rămâne de văzut ce fel de proiecte comune vor desena cele trei țări și cum vor trece împreună peste provocările imediate. Spațiu de cooperare comună există, la fel și voință politică, iar viitorul va arăta potențialul relației trilaterale.

Mădălin Necșuțu

Știri pe scurt:

■ Parlamentul Republicii Moldova a adoptat pe 27 iunie o Declarație de susținere a independenței, suveranității și integrității teritoriale a Ucrainei, cu votul a 54 de deputați. Parlamentul condamnă cu fermitate agresiunea brutală a Federației Ruse împotriva Ucrainei, precum și încercările cinice ale administrației de la Kremlin de a justifica acest act barbar prin afirmații false și nefondate privind lipsa de legitimitate a actualei conduceri a Ucrainei și prin prezentarea denaturată a situației din Ucraina democratică. În Declarație se menționează că rezistența eroică a poporului ucrainean în fața agresiunii nemotivate a Federației Ruse este o condiție a existenței Republicii Moldova ca stat suveran și democratic.

■ Președinta Maia Sandu a salutat concluziile Consiliului European privind Republica Moldova. „Apreciez recunoașterea progreselor noastre în materie de reforme și rămânem angajați în construirea unui viitor european pentru toți cetățenii Republicii Moldova”, a scris Maia Sandu pe Twitter. Conform concluziilor adoptate, UE va continua să colaboreze îndeaproape cu Republica Moldova pentru a consolida reziliența și stabilitatea Chișinăului în fața activităților destabilizatoare persistente din partea Rusiei, inclusiv atacuri hibride, menite să submineze instituțiile democratice.

■ Legislativul de la Chișinău a aprobat pe 27 iunie, în prima lectură, un proiect de lege care urmărește clarificarea și eficientizarea mecanismului național de aplicare a măsurilor restrictive internaționale, în special a celor instituite prin acte ale Uniunii Europene. Documentul prevede reglementarea mărfurilor restrictive care au o importanță semnificativă, inclusiv pentru securitatea națională. La fel, proiectul urmărește restricționarea și monitorizarea activității persoanelor juridice deținute sau controlate de către subiecții restricțiilor, precum și perfecționarea unui mecanism de aplicare a măsurilor restrictive în privința mărfurilor strategice.

Suntem norocoși că Bucureștiul, Chișinăul și Kievul au fost până acum de aceeași parte a istoriei

Director executiv adjunct
*Inițiative regionale și
director de programe de
vecinătate la think-tank-ul
Ukrainian Prism, cu sediul la
Kiev, Serghei Gherasimciuc, a
oferit un interviu pentru buletin
în care am discutat despre
potențialul relației dintre
trilaterală Ucraina-Republica
Moldova-România. Am
vorbit despre cât de mult este
nevoie ca Republica Moldova
să rămână pe traseul pro-
european și ca toate cele trei
țări să dezvolte infrastructura
terestră, feroviară și maritimă
pentru a conlucra economic.
Nu în ultimul rând, am discutat
despre potențialul participării
Republicii Moldova și România
la reconstrucția post-conflict
a Ucrainei. Vă invităm să citiți
integral interviul realizat cu
expertul de la Kiev:*

■ La ultima întâlnire trilaterală
de la Odesa dintre președinții
Ucrainei, Republicii Moldova

și României, au existat discuții
amplu despre cooperare. În
cazul actual în care România
este una dintre principalele rute
logistice pentru aprovizionarea
Ucrainei cu diverse forme
de ajutor din Occident, ce
rol poate juca și Republica
Moldova pe această rută?

■ Primul punct pe care trebuie
să-l luăm în considerare este
problema securității, deoarece,
fără ea, nu putem calcula cu
exactitate eficiența rutelor de
tranzit sau a procesului de
import-export. Ideea este că
securitatea este o prioritate și
este o prioritate nu numai în
lumina războiului rus împotriva
Ucrainei, ci și în contextul
menținerii stabilității politice în
Republica Moldova și România.

În primul rând, trebuie să
considerăm securitatea drept
premisă principală pentru
cooperare. În al doilea rând,
stabilitatea politică și un

guvern pro-european în Republica Moldova sunt cruciale, deoarece suntem conștienți că această toamnă va aduce o altă rundă de alegeri esențiale. Componenta noului guvern va determina dacă Moldova va fi sau nu cooperantă, în funcție de faptul că vom avea un guvern pro-rus sau un guvern tehnic slab, influențat de mari facțiuni pro-ruse.

Totuși, dacă discutăm alte aspecte ale cooperării, esențial este ca, în cazul în care securitatea este o condiție prealabilă, să putem lua în considerare unele investiții strategice. Ar trebui să luăm în considerare în principal două tipuri de rute.

Prima este o rută maritimă prin Marea Neagră. Războiul Rusiei împotriva Ucrainei a limitat capacitatea acestei rute. Republica Moldova a pierdut practic accesul la porturile ucrainene de la Marea Neagră. Ucraina are, de asemenea, o capacitate limitată și provocări enorme de securitate.

România a beneficiat tehnic de situație și a sprijinit atât Ucraina, cât și Republica Moldova, oferind acces la portul Constanța. Dar acesta este supraîncărcat acum. Este mai scump decât erau porturile ucrainene pentru Republica Moldova. Prin urmare, pentru acordarea de rute maritime pentru exporturi și importuri, cele trei țări trebuie să consolideze cooperarea în ceea ce privește libertatea de navigație și deciziile statelor riverane.

Și, bineînțeles, în acest scop, avem nevoie de implicarea Uniunii Europene, deoarece două dintre statele sale membre, România și Bulgaria, se află în regiune. În acest sens, cooperarea cu România este esențială, deoarece aceasta poate reprezenta eficient regiunea la nivel european. Totuși, trebuie să luăm în considerare și colaborarea cu Turcia.

Au existat încercări inițiale de cooperare trilaterală între România, Bulgaria și Turcia în ceea ce privește îndepărtarea minelor marine din regiune, care este crucial pentru asigurarea securității navigației. Cu toate acestea, ar trebui să luăm în considerare și să explorăm formate suplimentare de cooperare. Iar Republica Moldova, Ucraina și România ar trebui, într-un fel, să caute soluții pentru Marea Neagră în orice format postbelic.

■ **Cum vedeți cooperarea maritimă și fluvială dintre cele trei țări, în special în exportul de cereale prin Marea Neagră? Recunoaștem buna colaborare dintre porturile Odesa și Reni din Ucraina și portul Constanța din România; cu toate acestea, rămâne actuală întrebarea dacă și portul Giurgiulești ar trebui să participe mai mult la această cooperare?**

■ Într-adevăr, pentru Republica Moldova, portul Giurgiulești, care a fost obținut în esență prin schimbul de teritorii dintre Ucraina și Republica Moldova, a servit drept poartă de acces către mare și a oferit oportunități pentru o cooperare ulterioară cu statele vecine.

Totuși, dezvoltarea portului Giurgiulești este acum subiect de negocieri cu companiile românești. Este pe cât de interesant, pe atât de dificil. Este interesant din perspectiva atragerii mai multor investiții, ceea ce este esențial, dar și provocator în ceea ce privește creșterea competitivității dintre porturi. Iar investițiile merg însoțite de unele prevederi de securitate.

Și aici, Constanța este ca un jucător-cheie, deoarece, în calitate de membru al UE și NATO, țara rămâne mai sigură în comparație cu Ucraina și Republica Moldova. Și portul Giurgiulești, într-adevăr, poate fi atractiv pentru investiții și există spațiu pentru extinderea capacităților sale. Cu toate acestea, totul va depinde de abordarea strategică a investitorilor cheie, deci are un rol. Totuși, conține și un element de competitivitate și depinde mult de modul în care noii investitori îi percep acest atribut.

Pericolul transnistrean

■ **Cât de mult înseamnă o rezolvare rapidă a conflictului transnistrean pentru Ucraina, având în vedere că Rusia încă menține trupe în regiunea separatistă transnistreană? Ce fel de amenințare reprezintă regiunea transnistreană pentru Ucraina astăzi?**

■ Există câteva abordări în Ucraina cu privire la regiunea transnistreană. Există optimiști, dar și pesimiști. Optimiștii cred că, din moment ce sunt doar aproximativ 1.500 de soldați ruși în regiune, aceasta nu poate reprezenta o amenințare reală pentru Ucraina, deoarece 1.500 fără nicio rotație, în mare parte deținători de pașapoarte multiple, în mare parte localnici, în principal persoane fără pregătire, nu pot reprezenta o amenințare semnificativă pentru armata bine antrenată în războiul cu Rusia și bine echipată cu sprijinul partenerilor occidentali.

Pesimiștii cred că situația este diferită. Pe lângă cei 1.500 de soldați ruși aparținând grupului operativ de trupe rusești și așa-numitelor forțe de menținere a păcii, avem și numeroase instituții de aplicare a legii, inclusiv grănicerii transnistreni, miliția transnistreană și Ministerul Securității Statului din regiune. În total, acestea pot da până la 10.000 de oameni. Desigur, erau slab antrenați,

dar totuși capabili să comită operațiuni de sabotaj, totuși capabili să comită operațiuni de informații, așa că adevărul, cred eu, este undeva la mijloc. Într-adevăr, nu sunt mulți militari, iar numărul lor nu poate crește semnificativ. Cu toate acestea, rămâne o provocare în vestul Ucrainei, în special de-a lungul frontierelor de sud-vest, mai degrabă decât în est, unde ne confruntăm cu o amenințare semnificativă.

În plus, este încă o tentație pentru Rusia să construiască un coridor care să conecteze regiunea transnistreană la trupele rusești care vin din est. Și, de asemenea, există o discuție despre depozitul de muniții de la Cobasna din regiune. Din nou, aici, în Ucraina, avem, pe de o parte, optimiștii care cred că o operațiune comună cu permisiunea Moldovei ne-ar fi putut servi bine. Ajungând la Cobasna, am fi putut obține acces la muniție. Pesimiștii cred că orice operațiune în vecinătatea Cobasnei ar putea deveni un pretext pentru provocare. Și dacă stocurile explodează, atunci ar putea însemna o gravă catastrofă ecologică pentru regiune.

Așadar, adevărul este, din nou, la mijloc, nimeni nu știe ce rămâne eficient în Cobasna, deoarece armele și munițiile rămân mult timp. OSCE nu a avut acces pentru a monitoriza starea în care au fost conservate.

Pe de altă parte, există încă riscul unei catastrofe tehnologice care ar putea fi rezultatul oricărei provocări sau evenimente din regiune. Pe scurt, regiunea transnistreană ar putea cauza probleme suplimentare. În plus, din perspectiva guvernului pro-rus din Republica Moldova, există posibilitatea unor rotații și a unei creșteri a numărului de soldați. Așadar, trebuie să acordăm atenție acestui lucru, dar nu ar trebui să-l supraestimăm. Și cu siguranță, prioritatea este în estul și nordul Ucrainei, nu încă în sud.

■ **De ce fel de sprijin ar avea nevoie Ucraina din partea Republicii Moldova, pe care Chișinăul nu îl oferă în prezent? Este nevoie de mai mult sprijin pentru regiunea Odesa?**

■ Nu există așteptări mari în ceea ce privește sprijinul din partea Republicii Moldova. Mă refer la un sprijin solid, în afară de cel politic, deoarece Kievul este conștient de faptul că Moldova se confruntă cu propriile probleme.

Moldova se confruntă cu numeroase provocări economice care limitează capacitatea țării de a oferi orice formă de sprijin economic. În primul rând, se așteaptă sprijin în ceea ce privește

solidaritatea politică din partea organizațiilor internaționale și cooperarea în ceea ce privește posibilele rute de tranzit. Și când am menționat rutele maritime, nu am menționat necesitatea elaborării conexiunilor feroviare.

Știm că pentru Ucraina, principala poartă feroviară către Europa este Polonia. Cu toate acestea, ne-am confruntat recent și cu provocări, în special în ceea ce privește căile ferate standard europene. Este o zonă în care Republica Moldova, România și Ucraina pot și ar trebui să coopereze, deoarece va oferi o conexiune cu piețele europene dinspre Marea Neagră.

Această conexiune va fi mai rapidă și mai convenabilă, așa că revenim la prima dumneavoastră întrebare. Revenind la chestiunea sprijinului suplimentar, acesta este cu siguranță susținut de rezerva organizației internaționale cu privire la cursul actual al Federației Ruse în cadrul reglementării transnistrene. Pentru că, din nou, dacă privim situația în lumina trupelor rusești de menținere a păcii și chiar a vizitei Transnistriei cu această ocazie, acesta este un lucru greu de acceptat din perspectiva Kievului în ceea ce privește preocupările de securitate.

Rămânerea pe cursul european

■ **În septembrie, Republica Moldova va organiza alegeri parlamentare cruciale. Cât de mult va conta pentru Kiev ca o alianță de guvernare pro-europeană autentică să rămână la Chișinău?**

■ Aceasta este o problemă critică pentru Kiev. În primul rând, atât Republica Moldova, cât și Ucraina rămân în același coș pentru integrarea europeană. Desigur, există zvonuri că am putea fi divizați, iar Moldova ar putea avansa și mai repede. Dar fereastra de oportunitate este până la alegeri. Dacă nu va fi folosită și nu știm dacă va exista o divizare până la alegeri, atunci ambele țări vor rămâne în același coș anterior.

Acest lucru ar duce la aceleași întârzieri pentru Ucraina și invers, așa că un guvern pro-european la Chișinău este esențial din perspectiva integrării europene. Pentru guvernul european, este crucial, având în vedere atitudinea sa față de regiunea transnistreană și asigurarea accesului trupelor rusești pentru a intra în regiune. Un guvern pro-european este important și din perspectiva

tendențelor actuale din regiune. Ne confruntăm cu instabilitate și turbulențe continue în majoritatea țărilor vecine din Ucraina.

Am avut alegeri foarte dramatice în România. Am avut alegeri foarte dramatice în Polonia. Am avut deja și vom continua să avem alegeri mai dramatice în Republica Moldova. Ne-am putea confrunța cu alegeri anticipate în Slovacia, ne-am putea confrunța cu alegeri anticipate în Bulgaria, iar guvernele democratice și pro-europene sunt preferabile pentru Ucraina, ținând cont de nevoia de sprijin și de faptul că, în cazul în care vom avea guverne pro-ruse sau guverne slabe, sau guverne populiste, posibilitatea unui astfel de sprijin va scădea.

■ **Cât de mult contează ca Ucraina și Moldova să rămână împreună pe același ritm al drumului pro-european, având în vedere că a existat chiar și un punct în care s-a discutat despre decuplarea celor două țări? Este mai bine pentru ele să meargă împreună sau separat pe această cale europeană? Ce părere aveți?**

■ Presupun că parcursul comun poate fi perceput pozitiv atât din perspectiva Kievului, cât și din cea a Bruxelles-ului. Pentru Uniunea Europeană, este o practică obișnuită să se accepte țări la pachet. Rareori asistăm la cazuri în care Uniunea Europeană acceptă o singură țară.

De obicei, sunt acceptate mai multe țări. Această abordare la pachet rămâne valabilă la Bruxelles. În plus, Bruxelles-ul trebuie să demonstreze că cel puțin două țări din Parteneriatul Estic au făcut progrese, având în vedere scăderea dramatică a numărului de state din Parteneriatul Estic, grup care încă intenționează să adere la UE.

În primul rând, am pierdut în fața Belarusului. Acum, pierdem Georgia. Armenia este la limită. Și în acest sens, este necesar să se demonstreze că toate investițiile politice și financiare în Parteneriatul Estic nu au fost în zadar.

În al treilea rând, ambele țări pot învăța una de la cealaltă și se pot învăța reciproc despre reforme. Ambele țări au susținători în Uniunea Europeană care sunt mai aproape fie de Kiev, fie de Chișinău. Prin combinarea acestor susținători, fie din statele membre, fie din rândul politicienilor individuali, ambele țări pot beneficia.

Cooperare în reconstrucția post-conflict

■ **Ce rol vedeți pentru România și Republica Moldova în reconstrucția Ucrainei post-conflict?**

■ Este esențial, în special, să se țină cont nu doar de capacitățile financiare, ci și de potențialul de tranzit al Bucureștiului și Chișinăului, atât pentru România, cât și pentru Republica Moldova.

Pentru reconstrucție, va fi necesară construirea unor rute de tranzit eficiente pentru mărfuri și persoane. În acest sens, trebuie să cooperăm cu țările vecine, deoarece suntem conștienți că Constanța este, de asemenea, un port important, iar tranzitul poate avea loc și prin Republica Moldova. Aceasta este cheia. Pe lângă acestea, sectorul energetic ar juca un rol semnificativ în procesul de reconstrucție. Trebuie să ne remodelăm abordările privind diversificarea energetică, inclusiv surse noi și energii regenerabile.

În acest sens, România poate oferi atât experiență, cât și România și Republica Moldova pot coopera. România și Ucraina pot coopera în asistarea Republicii Moldova, obținând mai multă independență, deoarece Ucraina poate oferi depozite de gaze Republicii Moldova, în timp ce România poate fi potențial un mare furnizor de gaze dacă totul merge bine cu Neptune Deep.

Așadar, există un potențial de cooperare. În plus, Kievul devine din ce în ce mai sensibil față de vecinii săi și de țările din întreaga lume, în special în ceea ce privește sprijinul politic al acestora pentru Ucraina și condiționalitatea aplicată.

Prin urmare, dacă țara votează împotriva Ucrainei în Adunarea Generală ONU de la New York, este puțin probabil să obțină o parte din procesul de reconstrucție.

Suntem norocoși că Bucureștiul, Chișinăul și Kievul au fost până acum de aceeași parte a istoriei. Iar pentru țări precum Moldova și România, care oferă sprijin fără ezitare, ușile către procesul de reconstrucție și instrumentele financiare respective vor fi deschise, iar Kievul nu s-ar opune acestui lucru.

■ **Vă mulțumim!**

(Re)inventarea triumphiului geopolitic Ucraina-România-Republica Moldova. Cum redesenează războiul rusesc alianțele regionale?

*Editorial de Marin Gherman,
director al Institutului de
Studii Politice și Capital Social
(Cernăuți) și lector universitar
la Universitatea „Ștefan cel
Mare”, Suceava, România.*

Pe 11 iunie, unsprezece șefi de stat și de guvern s-au reunit la Odesa, în sudul Ucrainei, pentru a discuta despre viitoarea arhitectură de securitate a regiunii extinse a Mării Negre, precum și despre proiectele de reconstrucție a Ucrainei – un stat aflat sub bombardamente zilnice lansate de armata rusă.

Desfășurat sub amenințarea constantă a dronelor și rachetelor rusești, summitul a reaprins o temă geopolitică mai veche: relația strategică în triumphiul Ucraina-România- Republica Moldova.

Dincolo de simbolismul profund al orașului Odesa pentru Ucraina de astăzi – un oraș care nu doar rezistă, ci găzduiește cu demnitate evenimente internaționale majore în care agresiunea Rusiei este criticată și condamnată –, evenimentul a fost marcat și de un moment politic important: prima vizită oficială în Ucraina a nou-alesului președinte al României, Nicușor Dan. Pe lângă participarea la dezbateri și reuniuni în diferite formate, președintele român s-a întâlnit și cu reprezentanții comunității românești din sudul Basarabiei, reafirmând astfel sprijinul Bucureștiului pentru identitatea și drepturile culturale ale românilor din regiune.

Rusia și triumphiul Kiev-București-Chișinău

Trilaterală Kiev-București-Chișinău nu este o construcție nouă în peisajul geopolitic regional. De-a lungul anilor, au existat mai multe încercări – unele modeste, altele mai ambițioase – de a construi o cooperare strategică solidă între cele trei capitale. Totuși, o serie de „lebede negre” au împiedicat transformarea acestor inițiative în proiecte durabile: derapaje de la parcursul european în cele două foste republici sovietice, indecizia clasei politice românești, lipsa de viziune comună a liderilor regionali, dar și influențele distructive ale Rusiei, culminând cu invazia pe scară largă a Ucrainei din 2022.

Rusia a încercat constant să blocheze orice formă de solidaritate și cooperare regională în Europa de Est, percepend aceste inițiative ca amenințări directe la adresa sferei sale de influență. Paradoxal, tocmai agresiunea

rusă asupra Ucrainei a grăbit reactivarea unor formule geopolitice abandonate sau amânate. Astfel, în marja summitului Ucraina – Europa de Sud-Est, a avut loc prima reuniune trilaterală la cel mai înalt nivel între România, Republica Moldova și Ucraina.

Un mesaj puternic a fost transmis de președinta Republicii Moldova, Maia Sandu, care a avertizat că în eventualitatea unei înfrângeri a Ucrainei, statul său ar deveni următoarea țintă a agresiunii ruse. În opinia sa, Rusia nu s-ar opri la granițele ucrainene. Ea a subliniat că Republica Moldova este deja victima unui război hibrid declanșat de Kremlin, manifestat prin șantaj energetic, proteste finanțate extern, propagandă prin canale religioase și infiltrarea scenei politice de către grupuri criminale. Scopul final al Moscovei, avertizează Sandu, este destabilizarea internă a Republicii Moldova și transformarea sa într-un instrument de presiune împotriva Ucrainei și a UE.

Atât președintele României, Nicușor Dan, cât și Maia Sandu au reafirmat sprijinul ferm pentru Ucraina, evidențiind că lupta acesteia nu este doar pentru propria supraviețuire, ci și pentru securitatea întregului continent european și pentru apărarea unei ordini internaționale bazate pe reguli.

La rândul său, președintele Ucrainei, Volodimir Zelenski, a subliniat importanța strategică a Republicii Moldova în planurile Rusiei, amintind că Moscova încearcă de trei decenii să mențină această țară într-o stare de sărăcie și instabilitate pentru a o controla. Zelenski a avertizat că o eventuală înfrângere a Europei în cazul Republicii Moldova ar stimula ambițiile Kremlinului de a se amesteca și mai adânc în afacerile interne ale altor state din regiune. Deteriorarea situației de securitate va avea un efect de domino care va afecta direct și România, ceea ce face imposibilă orice formă de cooperare regională fără luarea în considerare a intereselor comune.

Primii pași comuni importanți: Interconectare energetică și securitate

Într-un [mesaj publicat](#) pe rețelele sociale, președintele României, Nicușor Dan, a evidențiat

desfășurarea unor discuții substanțiale la nivel trilateral, axate pe identificarea unor direcții concrete de cooperare în domenii strategice precum: interconectările energetice și logistice, conectivitatea transfrontalieră, securitatea și combaterea amenințărilor hibride, reconstrucția și consolidarea rezilienței, precum și reformele esențiale pentru integrarea europeană.

La rândul său, președinta Republicii Moldova, Maia Sandu, a subliniat [într-un comunicat](#) că Chișinăul, Kievul și Bucureștiul trebuie să acționeze împreună pentru a construi „siguranță», „infrastructură» și „un drum clar spre o Europă unită, liberă și democratică».

România are, în acest context, potențialul și șansa de a deveni un actor internațional proactiv, o voce puternică în regiune, dacă va finaliza cu succes proiectele de interconectare energetică/logistică și va integra inițiativele bilaterale (România–Ucraina și România–Republica Moldova) într-un concept strategic coerent. Este vorba despre extinderea și modernizarea infrastructurii de transport al energiei electrice și al gazelor naturale între cele trei țări, în vederea reducerii dependenței energetice față de Federația Rusă și diminuării șantajului energetic exercitat de Moscova.

Prin conectarea sistemelor energetice și diversificarea surselor de aprovizionare, România, Republica Moldova și Ucraina pot consolida securitatea energetică regională. Un exemplu concret este gazoductul Iași–Ungheni–Chișinău, care poate fi extins pentru a răspunde cerințelor crescute de interconectare. De asemenea, un pas semnificativ a fost decuplarea sistemului electric ucrainean de la rețeaua rusească în 2022 și integrarea sa treptată în sistemul energetic european. Aceste inițiative trebuie să aibă ca obiectiv comun eliminarea moștenirii sovietice în domeniul infrastructurii din Ucraina și Republica Moldova – o moștenire care menține aceste state într-o stare de vulnerabilitate și dependență față de Moscova, folosită drept capital politic în timpul alegerilor.

Cooperarea trilaterală în combaterea amenințărilor hibride

Cele trei state se confruntă în mod diferit cu un război informațional, fiind necesare acțiuni coordonate de combatere a dezinformării, a

atacurilor cibernetice și a manipulării opiniei publice. Au rămas doar la nivel de propuneri și concepții crearea de hub-uri regionale care ar putea reuni instituții media independente, fact-checkeri, specialiști în securitate cibernetică și autorități guvernamentale. Reactivarea acestor inițiative este mai mult decât necesară. România are deja experiență în cadrul unor inițiative europene, iar Ucraina și Republica Moldova au luat măsuri restrictive drastice față de organele de propagandă ale Rusiei care emit în limba rusă.

Formatul cooperării în domeniul combaterii amenințărilor hibride poate fi extins și dincolo de dimensiunea neconvențională. Se poate crea un format trilateral permanent de cooperare în domeniul apărării, axat pe schimb de informații, exerciții comune și interoperabilitate. Acest proiect ar putea include și un centru regional de analiză strategică și anticipare a amenințărilor, gestionat în comun, sub egida UE. România, ca stat membru NATO, poate oferi expertiză și asistență, reconfirmându-și rolul de actor regional important.

Cooperarea trilaterală în procesul de integrare europeană

Integrarea europeană a Ucrainei și Republicii Moldova, țări candidate la UE, reprezintă o provocare geopolitică majoră. România, cu experiența propriei aderări și înțelegerea specificului fostelor state socialiste, se află în poziția ideală pentru a facilita acest proces. Războiul din Ucraina complică însă ecuația regională.

Cooperarea trilaterală ar putea lua forma unui mecanism instituționalizat prin care România să-și împărtășească expertiza: implementarea acquis-ului comunitar, reforma instituțiilor, combaterea corupției, modernizarea justiției și alinierea la standardele europene. Programele comune de pregătire, unde experții români

lucrează direct cu omologii din Ucraina și Moldova, constituie un element important. Cooperarea interparlamentară prin grupuri de lucru trilaterale pe teme europene poate armoniza legislațiile naționale cu acquis-ul comunitar. Pot fi găsite și multe alte mecanisme comune în viitorii ani.

Transformarea tensiunilor în stabilitate

Facilitând integrarea celor două țări, România ar putea deveni un hub regional pentru politicile UE în zona estică, obținând vizibilitate crescută în instituțiile europene. Este exact ceea ce i-a lipsit mult Bucureștiului în ultimii 10-15 ani. Această poziție s-ar traduce prin leadership regional, influență sporită în procesele decizionale europene și acces preferențial la fondurile pentru cooperarea regională.

Integrarea europeană a vecinilor ar deschide oportunități economice semnificative. Extinderea pieței unice ar crea un spațiu de 55-60 de milioane de locuitori, cu potențial major în industria alimentară, sectorul energetic prin infrastructură comună, servicii financiare, turism și IT prin hub-uri tehnologice regionale. Implementarea cooperării nu este însă lipsită de provocări: diferențele de ritm în reforme, presiunile interne și influențele externe destabilizatoare pot afecta colaborarea. Pentru succes, cooperarea necesită transparență, obiective clare și evaluare periodică a progresului, iar fără o planificare clară triumphiul geopolitic ar putea să existe doar pe hârtie.

Axa București–Kiev–Chișinău poate deveni o punte de legătură între Europa veche și Europa în devenire, unde România poate juca rolul de arhitect. Cooperarea trilaterală nu reprezintă doar o strategie de securitate regională, ci o rețetă pentru transformarea unei zone de tensiuni, ură și războaie într-un spațiu de prosperitate și stabilitate.

Rusia este în război cu România și cu Republica Moldova, doar că este un război hibrid după metodele KGB din anii '60 -'70

Radu Hossu, cunoscut corespondent de război român și activist umanitar implicat în sprijinirea Ucrainei în fața agresiunii ruse, a vorbit pentru buletinul de politică externă al FES/APE despre potențialul relației dintre Kiev-Chișinău-București în fața militarismului crescut al Rusiei în bazinul Mării Negre. Am mai discutat despre strategii menite să aducă beneficii tuturor celor trei țări și despre amenințările militare venite dinspre Moscova. Vă invităm să citiți pe larg în rândurile ce urmează discuția cu Radu Hossu:

■ La ultima întâlnire trilaterală de la Odesa dintre președinții Ucrainei, Republicii Moldova și României s-a discutat foarte mult despre cooperare. Care este potențialul unei astfel de cooperări între cele trei țări în prezent?

■ În primul rând, trebuie să vedem care este contextul actual. Avem o Ucraina care este invadată de Rusia, și România și Republica Moldova, care sunt practic și ele lovite de un război de către ruși, dar nu unul cald, ci un război hibrid.

De fapt, Rusia este în război cu România și cu Republica Moldova, doar că este un război hibrid, după metodele KGB din anii '60-'70 ale lui Iuri Andropov, pe care le-au „updatat” (actualizat n.r.) acum la doctrina Gherasimov. Toate cele trei țări sunt într-un anume tip de război și au un interes legitim de securitate națională ca cele trei țări să coopereze. Potențialul de cooperare și colaborare, din punctul meu de vedere, se împarte în câteva elemente importante.

Una este, evident, securitatea națională. Vorbim aici de securitatea la Marea Neagră, securitatea Republicii Moldova, care este îmbrățișată într-un sens pozitiv de România și de Ucraina, atât timp cât Ucraina rezistă. Iar pentru ca Ucraina să reziste e nevoie și de România, care este în UE și de ajutorul și sprijinul căreia Ucraina are nevoie ca să reziste și să nu cadă sub influența

rusă toată zona Mării Negre pe care Rusia și-o dorește.

În același timp, Republica Moldova se luptă de mult și are o experiență de luptă cu Rusia, de unde ar putea învăța inclusiv România. Este vorba de planul de securitate, colaborare, cooperare. Aici ar trebui să fie întărită această colaborare prin toți pilonii care pot fi folosiți – diplomatie, politic, economic și așa mai departe.

Al doilea pilon de colaborare este cel economic. Aici discutăm despre ce înseamnă inter-conectivitate pe zona de energie, reconstrucția Ucrainei și așa mai departe, pentru că și România, și Republica Moldova au făcut eforturi considerabile pentru susținerea refugiaților ucraineni și sunt siguri că Ucraina apreciază acest lucru. Cumva ar trebui să dăm Cezarului ce e al Cezarului. Asta înseamnă că și Republica Moldova și România au un loc la masă acolo unde va fi discutată reconstrucția Ucrainei sau ar trebui să aibă. Asta însă ține foarte mult de politicienii fiecărei țări în parte.

Ucraina poate și ea să beneficieze economic de această reconstrucție, dar în același timp, și România și Republica Moldova prin trimiterea de companii care pot să reconstruiască nu doar clădiri și infrastructură. Discutăm aici de absolut toată Ucraina care trebuie, într-un fel sau altul, reconstruită sau redimensionată.

Multă lume uită că vestul Ucrainei, în momentul acesta, este cumva suprapopulat din perspectiva infrastructurii de sănătate, educație, infrastructură rutieră și așa mai departe. Ea trebuie redimensionată. Asta înseamnă din nou investiții printr-un plan economic.

Apoi avem și un plan tehnologic. Aici discutăm despre digitalizare. Să nu uităm că Ucraina are sistemul DIIA [portal web și o aplicație mobilă care oferă cetățenilor ucraineni acces la servicii publice digitale -n.r.], pe care ai absolut toate documentele pe telefon în format digital. Ele pot fi instantaneu verificate cu un QR code de către orice autoritate care te oprește în trafic, sau dacă te duci la un ghișeu, nu ai nevoie de absolut nimic pe hârtie, îți primești toate informațiile pe această aplicație.

Vorbim așadar de digitalizare, ceea ce lipsește și României și Republicii Moldova. Acesta este un factor decisiv în reducerea corupției din sectorul public. Și aici vedem că această cooperare pe digitalizare înseamnă că poate veni și dinspre Ucraina spre România și Republica Moldova. Putem vorbi și de cooperarea în zona de apărare, pentru că Ucraina în acest moment este lider mondial în tot ceea ce înseamnă proiectare, capacitate de producție, scalabilitate în zona de echipamente care funcționează fără aportul omului, deci fără pilot.

Vorbim aici de drone terestre, maritime și aeriene, iar cred că și Republica Moldova și România ar putea beneficia extraordinar de mult de o colaborare, de un fel de joint venture tripartit. România și Republica Moldova să intre cu Ucraina într-o astfel de colaborare în așa fel încât toate cele trei să beneficieze de know-how ucrainian și în paralel, de puterea financiară pe care o are România în spate, dar și de dorința de a ajuta Republica Moldova în această situație.

Al patrulea pilon pe linia cooperării dintre cele trei țări pe care îl văd este know-how și know-how pe toate elementele, din trei perspective diferite – fie că discutăm despre lupta anticorupție, lupta împotriva dezinformării rusești. Adică, avem o țară care este în Uniunea Europeană – România –, avem o țară care este asuprită de un război hibrid – Republica Moldova – și avem o țară în plin război cu rușii – Ucraina.

Aici există clar un know-how diferit, dar care într-o colaborare tripartită între cele trei țări, ar întări fără îndoială siguranța și securitatea cetățenilor acestor state. Acest lucru este important să fie folosit de la societatea civilă până la zona politică, mediul

economic și instituțional. Așadar, aici avem un know-how care poate să vină dinspre România, care este parte a Uniunii Europene, dat fiind faptul că instituțiile sale au fost reformate într-o mai mare măsură decât în Republica Moldova și Ucraina.

Avem un know-how direct din partea Ucrainei – lupta împotriva rușilor într-un război cald și avem un alt know-how în Republica Moldova – lupta împotriva războiului hibrid.

Pericolul dinspre regiunea transnistreană

■ **Cât de mult înseamnă pentru Ucraina o rezolvare rapidă a dosarului transnistrean, în condițiile în care Rusia păstrează încă trupe în regiunea separatista transnistreană? Ce fel de amenințare reprezintă regiunea transnistreană pentru Ucraina?**

■ Ucraina nu cred că ar vrea să vadă picior de rus în Europa în general. Deși cred că dosarul transnistrean este important, momentan la Kiev au o problemă infinit mai mare și aici mă refer la războiul direct cu Rusia.

Iar dacă e să ne gândim că Rusia ar avea curajul să deschidă un nou front dinspre zona transnistreană, Ucraina în acest moment are capacitățile și capacitățile să închidă acest front destul de repede. Asta înseamnă și numărul de soldați, și capacitățile militare din perspectiva echipamentelor tehnologice avansate comparativ cu ceea ce există în zona militară a Transnistriei. Totuși, un astfel de scenariu ar crea probleme uriașe din perspectivă militară, dar și din perspectivă politică, pentru Republica Moldova, România, și evident, Ucraina.

De aceea, cred că Ucraina mai curând se bazează pe Uniunea Europeană și Republica Moldova pentru ca Transnistria să rămână stabilă și interconectată economic într-un fel sau altul cu Uniunea Europeană, tocmai ca această regiune să nu explodeze în interesul Rusiei.

Strategii de comunicare

■ **Cum vedeți strategia României de a nu comunica ajutorul real dat Ucrainei din cauza partidelor extremiste din România? Președinte Nicușor Dan a vorbit la un moment dat de posibilitatea schimbării acestei tactici. Considerați că este necesară o abordare mai tacită a ajutorului sau, din contra, am putea să vorbim mai deschis despre el?**

Este o strategie proastă din partea României de a nu comunica acest lucru, așa cum a fost ea până acum, deoarece acest lucru a permis penetrarea spațiului informațional cu narațiuni false coordonate de la Kremlin. Acest fapt a stârnit dubii în rândul populației și a generat frustrări de ambele părți ale spectrului politic din România. Mă refer aici la cele două mari blocuri: cel pro-european și cel extremist.

În zona extremistă, acest lucru a stârnit dubii și a creat frustrare faptul că România ajută prea mult Ucraina, iar pe partea cealaltă, în zona pro-europeană, a sădit un dubiu dacă noi, într-adevăr, suntem exportatori de securitate, așa cum spunea fostul președinte, Klaus Iohannis. A stârnit dubii dacă România într-adevăr ajută Ucraina, țară cu care avem cea mai lungă graniță. Sper într-adevăr ca acest lucru să se schimbe într-o abordare asumată, în sensul de a se schimba comunicațional.

Acest lucru ar ajuta nu doar în politica externă, ci și în politica internă. Slavă Domnului că am trecut de toate rândurile de alegeri în România, și acum avem nevoie de o comunicare fermă, asumată, din start cunoscută, mai ales de la începutul mandatului prezidențial. Trebuie să vorbim despre cum și de ce vom ajuta Ucraina. Mai ales trebuie explicat care sunt beneficiile pentru România. O astfel de situație ar reduce aceste vulnerabilități din spațiul informațional românesc pe care le exploatează Kremlinul.

■ **Cum este apreciat la Kiev ajutorul pe care România îl dă în prezent Ucrainei și cât de interesată este Ucraina de o stabilitate politică de tip pro-european la București?**

■ Kievul este extrem de interesat de o stabilitate pro-europeană în România și în Republica Moldova. De ce? Pentru că Ucraina are nevoie de aliați în momentul acesta, mai ales de aliații din proximitatea sa, în lupta sa legitimă împotriva unui agresor, mai precis, al unui stat pe care ea îl consideră terorist și care este condus de un regim criminal.

Am discutat la Kiev cu surse guvernamentale și din zona administrației Zelenski care apreciază foarte tare ajutorul României. Eram uimit în primul an și jumătate de război, fără să știu ce fel de ajutor dă România, de ceea ce vorbeau oficialii ucraineni. Ei erau chiar încântați și se vedea pe fața lor cumva că nu încercau să mă măgulească doar pentru că eram român, ci chiar erau cât se poate de serioși. Mai departe am și văzut în declarațiile președintelui ucrainean Volodimir Zelenski în 2023 și 2024 acest lucru.

Însă de când s-a instalat criza politică din România, începând cu noiembrie 2024, prin anularea alegerilor de către CCR și creșterea extremismului în România ca pondere în Parlamentul de la București, România a încetinit și chiar a sistat, cel puțin pentru o perioadă, ajutorul către Ucraina. Presupun că după stabilizarea situației politice prin investirea noului guvern Ilie Bolojan și a miniștrilor, acest lucru se va opri și se va relua ajutorul României către Ucraina. Mă refer la cel militar și economic, pentru că el este important chiar dacă nu există o pondere extraordinar de mare comparativ cu alte părți.

Dar este important, mai ales dacă ne dorim să fim un partener credibil și rezonabil în momentul când ne vom duce la masa discuțiilor despre reconstrucția Ucrainei, acolo unde România poate să aibă beneficii economice și de securitate extraordinare. Dar pentru asta trebuie într-adevăr să arătăm că suntem un partener credibil.

Alegeri decisive

■ **Vom avea alegeri parlamentare decisive în septembrie la Chișinău. Cât va conta pentru Kiev ca la Chișinău să rămână în continuare o alianță de guvernare pro-europeană veritabilă? Cât de mult va conta pentru Kiev ca în spatele frontului să nu aibă un guvern pro-rus ostil la Chișinău?**

Cred că răspunsul este foarte simplu – extraordinar de important! Pentru că în momentul acesta Ucraina se luptă pe foarte multe fronturi. Pe de o parte, se luptă pe frontul unui război cald cu Rusia. În același timp, se luptă pe fronturi diplomatice, cu Statele Unitele Americii, ca să mențină susținerea pentru armata ucraineană, inclusiv cu Uniunea Europeană, unde nu există obligatoriu un consens, pentru că avem și acolo păpuși ale lui Putin. Mă refer aici la premierul Slovaciei, Robert Fito, și cel al Ungariei, Viktor Orban.

Cred că ar dăuna mult ca Republica Moldova să fie condusă de un parlament care va folosi tezele Kremlinului despre neutralitate și pace. Acest lucru, în timpul unei agresiuni, arată de fapt că tu ții cu agresorul.

Eu știu că Republica Moldova are în Constituție partea de neutralitate. Eu aici nu mă refer la neutralitate din perspectivă constituțională, ci mă refer la neutralitate din perspectivă comunicațională și a susținerii efortului Ucrainei de a opri Rusia în atacul ei ilegal, ilegal și imoral împotriva Ucrainei.

■ **Vă mulțumim!**

Ucraina este vital interesată ca în Republica Moldova să existe o guvernare pro-europeană și după alegerile din toamnă

Directorul Institutului Cercetări Juridice, Politice și Sociologice al USM, Victor Juc, a avut amabilitatea să ofere un interviu pentru buletinul de politică externă al FES/APE în care am discutat despre cooperarea trilaterală potențială dintre România, Republica Moldova și Ucraina și ce ar însemna o astfel de conlucrare. Am discutat despre acest triunghi al colaborării sub aspect politic, militar și economic, iar concluziile acestui interviu le puteți citi integral în rândurile care urmează:

■ Care este potențialul unei astfel de cooperări trilaterale între Ucraina-România-Republica Moldova în lumina discuțiilor avute recente de către președinții celor trei țări la summitul recent de la Odesa?

■ Țin să subliniez din start că deseori s-a vorbit despre necesitatea de a aprofunda și a extinde cooperarea transfrontalieră trilaterală – Republica Moldova, România și Ucraina. Rezultatele însă sunt sub așteptări. Probabil sunt mai multe cauze, unele dintre care ar fi lipsa de interes sau lipsa de încredere față de potențialii parteneri sau altele, dar în ultimă instanță rezultatele sunt mult mai modeste, deși cooperarea transfrontalieră trilaterală are o istorie destul de bogată, de circa mai mult de două decenii.

După 24 februarie 2022, situația s-a schimbat parțial pentru că un rol important aici i-a revenit Ucrainei, țară care mai ales în 2023 avea foarte mare nevoie de România pentru a asigura transportarea cerealelor.

În acest context, s-a produs o anumită apropiere dintre cele trei părți, dar aceasta este mai degrabă una pragmatică și situațională. Nimeni nu pune la îndoială în cadrul administrațiilor prezidențiale ale României, Republicii Moldova sau Ucrainei necesitatea de a aprofunda această cooperare, de a o extinde, iar în acest moment, părțile se află în căutarea unor noi direcții de dezvoltare a cooperării.

Cooperare economică la Marea Neagră

■ Aș vrea să discutăm despre potențialul economic din Marea Neagră și ce ar însemna o conlucrare în triunghi pentru porturile Odesa și Reni din Ucraina, Portul Giurgiulești din Republica Moldova și portul Constanța din România. Ce ar însemna acest lucru, în special pentru transportul de cereale?

■ Desigur că o cooperare este foarte importantă și aici pe primul plan se află portul Constanța și portul Odesa, celelalte fiind mai mici, dar foarte importante și ele. Conflictul armat a demonstrat că Ucraina este un mare exportator de cereale de care, de altfel, depindea viața a foarte multor oameni din Africa și chiar din America Latină. O cooperare inter-portuară este absolut necesară.

Este îmbucurător faptul că părțile au înțeles oportunitatea acestui segment de cooperare și folosesc pe larg capacitățile, în special ale portului de la Constanța. Aici mai apare un element foarte important. România este parte a apărării colective euro-atlantice, iar Ucraina aspiră la acest lucru. Dacă Ucraina ar fi mai puțin cooperantă, cum era înainte, chiar aș spune, până la momentul invaziei rusești din 2022, ceilalți parteneri din Alianța Atlanticului

de Nord ar avea o altă atitudine față de Ucraina, dacă nu ar dori să coopereze cu un factor foarte important în flancul sudic euroatlantic. Și în acest context este destul de bine că Ucraina s-a apropiat de România.

Cât despre portul Giurgiulești din Republica Moldova, capacitățile sale sunt mai mici, dar totuși este o arteră destul de importantă care trebuie folosită la necesitate. La fel sunt portul Reni, dar și altele mai mici de pe litoralul nord-vestic al Mării Negre.

■ **Ar putea juca un rol mai mare Republica Moldova pe traseul logistic al ajutoarelor Vestului către Ucraina? De ce anume este nevoie pentru ca acest ajutor să sporească din partea Republicii Moldova?**

■ Republica Moldova a făcut foarte mult ajutând Ucraina cu transportul rutier. Eu sunt de baștină din raionul Briceni, iar prin satul meu, în 2022 și 2023, pe zi treceau practic 40-50 de mașini de mare tonaj dinspre și spre Ucraina. Așadar, Republica Moldova a făcut foarte mult la capitolul comunicare rutieră.

Avem însă mai puține posibilități de cooperare pe căile ferate. Calea ferată din Republica Moldova este la pământ, iar conflictul din Ucraina din contra, nu a contribuit la dezvoltarea acestui segment, ci mai degrabă la involuția căilor ferate.

Cât despre cooperarea maritimă, în Republica Moldova, chiar dacă ne-am declarat că suntem stat cu ieșire la mare, nu s-a format o cultură a cooperării maritime. Despre acest lucru nu vorbește nimeni, iar Republica Moldova nu are acele capacități sau deprinderi pentru o cooperare maritimă. Probabil și din cauza capacităților reduse ale portului din Giurgiulești, mai ales că acestea au scăzut comparativ cu 15 ani în urmă, când circulau nu doar marfare, cargouri, dar și pasageri.

În prezent, Republica Moldova are capacități mai puține, însă eu cred că trebuie să fie folosite la maximum arterele terestre, inclusiv prin Inițiativa celor Trei Mări, acolo unde Republica Moldova și Ucraina au fost acceptate la summit-ul de la București în calitate nu doar de membri observatori, ci și de membri asociați, lucru foarte important. Pe acest traseu rutier, începând cu Polonia și finalizând cu România, cu extensiune spre Balcani, Republica Moldova ar putea avea un rol mult mai important decât îl are acum.

Pericol latent dinspre regiunea transnistreană

■ **Cat de mult înseamnă pentru Ucraina o rezolvare rapidă a dosarului transnistrean, în condițiile în care Rusia păstrează încă trupe în regiunea separatista transnistreană? Ce fel de amenințare reprezintă regiunea transnistreană pentru Ucraina?**

■ Ucraina trebuie să aibă în vizor că, în orice moment, poate avea loc un atac asupra teritoriului său dinspre regiunea separatistă transnistreană. Dar trebuie să ținem cont și de alt fapt: trupele care staționează în stânga Nistrului, atât cele de pacificare, cât și cele din Grupul Operativ al Armatei Ruse (GOTR), sunt în mare parte formate din localnici. Acest pericolul nu este atât de mare, dar trebuie să fie luat în considerare.

Dosarul transnistrean probabil nu va putea fi rezolvat în viitorul apropiat. Există o opțiune pe care o promovez constant timp de vreo 20 de ani – mai bine să rămână conflictul înghețat decât să fie dezghețat și să aibă repercusiuni nefaste asupra cetățenilor Republicii Moldova.

Poate ce voi spune reprezintă o disonanță, dar problema aprovizionării cu gaze naturale și energie electrică de la începutul anului curent a demonstrat că și oamenii din stânga Nistrului, în prezent, nu sunt pregătiți pe deplin ca să fie rezolvată problema transnistreană în interesul cetățenilor Republicii Moldova, așa cum a fost, spre exemplu, în 1990 cu unificarea celor două Germanii. În cazul nostru, noi avem o situație absolut diferită.

Rezolvarea dosarului transnistrean este importantă pentru Ucraina, care își va securiza frontierele, dar mai ales pentru Republica Moldova, care va deveni un stat integrat, pentru că atât timp cât există această problemă, manevrarea diplomatică și integrarea europeană se confruntă cu anumite obstacole.

Desigur că Ucraina, mai ales în 2022 și într-o anumită măsură în 2023, a încercat să manevreze mai mult diplomatic și mediatic. S-a văzut că Republica Moldova nu este adepta, și niciodată n-a fost, a rezolvării prin forță a acestui conflict. Prin urmare, conflictul rămâne practic înghețat. De aceea, eu consider că status quo-ul este mai bun decât escaladarea situației.

■ **Domnule profesor, vedeți o posibilă cooperare între cele trei țări pe partea de demontare de**

falsuri și luptă împotriva războiului hibrid, pe partea de propagandă, ținând cont de experiența masivă a Ucrainei în acest sens, care ar putea fi împărtășită și cu celelalte două țări, România și Republica Moldova?

■ Experiență are nu doar Ucraina, ci și Republica Moldova, iar în ultimul timp și România, pentru că am văzut ce înseamnă atacuri hibride și acolo. Îmi pare rău să constat, dar în România există o anumită categorie de politicieni, dar și o categorie demografică, în special de tineret, care subapreciază pericolul care vine din Federația Rusă.

Federația Rusă, atunci când a venit undeva și s-a așezat, este foarte greu să fie debarcată. De aceea, este foarte important ca cele trei țări să coopereze în demontarea știrilor false.

Recent, a fost lansat un apel de proiecte de către Oficiul de legătură NATO, inclusiv în Republica Moldova, iar noi, împreună cu partenerii din România, încercăm să organizăm un workshop la care să aducem și cercetători științifici din România în problema combaterii știrilor false privind NATO în Republica Moldova, România și Ucraina.

Toate cele trei țări au înțeles necesitatea de a coopera mai strâns în combaterea falsurilor și mă bucur că și în România treptat se conștientizează că situația este absolut alta decât se credea până la alegerile prezidențiale din 2024.

Importanța menținerii cursului european

■ Cât de important vedeți din perspectiva României și Ucrainei ca Republica Moldova să aibă din nou o majoritate pro-europeană veritabilă după alegerile parlamentare? Dacă ar fi să facem un exercițiu de imaginație în care vom avea nu un guvern pro-european, ci unul pro-rus în toamnă, aici la Chișinău, ce ar însemna asta în special pentru Ucraina?

■ Pentru Ucraina va fi o lovitură sub centură, pentru că am avea autoritățile tiraspolene, dar și cele filoruse la Chișinău. Un astfel de scenariu va fi foarte dificil pentru Ucraina, pentru că ar pierde un aliat foarte important din proximitate. Consider că Ucraina este vital interesată ca în Republica Moldova să fie o guvernare pro-europeană, pentru a putea împreună să continue parcursul european în speranța că se vor deschide și negocierile pe marginea captolelor acquis-ului

comunitar, dar și că va fi o cooperare strânsă între cele două părți.

Pentru România, de asemenea, este important ca să fie o guvernare pro-europeană la Chișinău. Cetățenii Republicii Moldova, care dețin și cetățenia Republicii Moldova și au drept de vot, au făcut tot posibilul ca în România să existe o continuare a parcursului european, țară deja cu experiență vastă.

Dar și pentru Republica Moldova ar însemna un lucru foarte rău [venirea la putere a unui guvern pro-rus]. Mai precis, asta ar însemna stoparea negocierilor de aderare la UE. Toată lumea sau marea majoritate vorbește că nivelul de trai în Republica Moldova este cam jos și că țara se află la coada statelor din Europa. Aici este însă nevoie de urmat exemplul României și de utilizat fondurile de preaderare și aderare pentru a contribui la modernizarea Republicii Moldova, inclusiv dezvoltarea economică a țării și ridicarea nivelului de trai al cetățenilor.

În acest sens, Ucraina este un aliat foarte important al Republicii Moldova, tot așa cum este Republica Moldova pentru Ucraina. În aceste condiții, o cooperare pe filiera transfrontalieră dintre cele trei țări este absolut inevitabilă.

De mână sau separat spre UE?

■ Domnule profesor, cât de important este ca Ucraina și Republica Moldova să meargă în tandem sau nu pe această cale europeană? Există opoziție din partea unor țări din UE în privința Ucrainei, dar nu și în privința Republicii Moldova. Ce facem în acest caz: continuă Republica Moldova de una singură și merge rapid pe acest culoar sau preferă să meargă braț la braț cu Ucraina?

■ Eu înțeleg că există problema decuplării celor două state. Dar trebuie să ținem cont de practicile europene, cum a fost Macedonia de Nord-Albania, Serbia-Muntele Negru, cele 10 țări care au realizat integrarea în 2004, apoi România și Bulgaria în 2007.

Republica Moldova, spre deosebire de Ucraina, poate că nu are adversari care n-ar vota pentru demararea negocierilor pe marginea captolelor pentru cele aproape 70 sau peste 70 de decizii care solicită unanimitate. În acest context, eu cred că Republica Moldova și Ucraina trebuie să meargă în paralel, în continuare, chiar dacă cineva într-o anumită perioadă rămâne în urmă, iar celălalt merge înainte, pentru că în ultimă instanță

ei se vor întâlni la „finish”. Iar finish-ul, pornind de la realitățile de azi, este doar împreună.

De aceea, Republica Moldova este interesată de dezvoltarea și modernizarea Ucrainei și viceversa. Mai ales că Ucraina a tras după sine Republica Moldova la etapa de acordare a statutului de stat candidat. Acum Republica Moldova atrage după sine Ucraina, probabil negociind cu acele țări, în special Ungaria și Slovacia, care se opun procesului de integrare europeană al Ucrainei.

Situația însă să poate schimba, inclusiv în Ungaria, unde anul viitor vor avea loc alegeri parlamentare. Nu mai suntem siguri că partidul actual de guvernare Fides va câștiga alegerile. Vom vedea. Dar este important acum ca Ucraina și Republica Moldova să meargă pe calea sa, dar să se susțină una pe alta.

Pregătiri anticipate pentru reconstrucția Ucrainei

■ **Poate fi reconstrucția Ucrainei o oportunitate de dezvoltare și pentru Republica Moldova și mai ales ce ar trebui să pregătească autoritățile în acest sens, pentru că terenul trebuie pregătit din timp? Vedem în România că se construiesc foarte multe autostrăzi în ultima vreme, tocmai în această idee – pentru dezvoltarea României, dar și pentru reconstrucția Ucrainei. Ce ar trebui să facă și Republica Moldova în acest sens?**

■ Cred că Republica Moldova trebuie să urmeze exemplul României și să se pregătească pentru că odată și odată conflictul armat se va finaliza. Sperăm că Ucraina nu va pierde atât de mult cât dorește Federația Rusă, dar o reconstrucție a Ucrainei va fi un șantier de o mare amploare. Republica Moldova, aflată ca și România în imediată apropiere, trebuie și va participa foarte activ, nu doar la nivel guvernamental sau ministerial, dar și la nivelul oamenilor de rând, mulți care ar merge în imediată apropiere pentru a participa la construcții și pentru a câștiga un ban. Pentru că, într-adevăr, Ucraina va fi un mare șantier așa cum n-a fost practic niciodată.

Republica Moldova este precaută în acest sens, vorbește doar la nivel diplomatic și al diferitor factori decizionali, dar probabil ar trebui să aibă și un plan de acțiuni care să prevadă clar cum se va implica în procesul de reconstrucție a Ucrainei.

■ **Vă mulțumim!**

Imprint

Editor

Friedrich-Ebert-Stiftung e. V. sucursala Chișinău (Moldova)
Strada București 111, Chisinau, MD-2012, Republica Moldova
moldova.fes.de
E-mail: fes.moldova@fes.de
Tel. +373 855830

Credit foto:

Intro: Maia Sandu/Facebook
Pagina 2: Serghei Gherasimciuc/Facebook
Pagina 6: Marin Gherman/Facebook
Pagina 9: Radu Hossu/Facebook
Pagina 12: Victor Juc/ <https://www.asm.md>

Opiniile exprimate în această publicație nu reflectă neapărat punctul de vedere al Friedrich-Ebert-Stiftung e.V. (FES). Utilizarea comercială a materialelor publicate de FES nu este permisă fără acordul scris al FES. Publicațiile FES nu pot fi folosite în scopuri de campanie electorală.

Iunie 2025

© Friedrich-Ebert-Stiftung e.V.

Mai multe publicații ale fundației Friedrich-Ebert pot fi găsite aici: ↗ www.fes.de/publika_ionen

Friedrich-Ebert-Stiftung (FES) este o fundație politică social-democrată germană, scopurile căreia sunt promovarea principiilor și fundamentelor democrației, a păcii, înțelegerii și cooperării internaționale. FES își îndeplinește mandatul în spiritul democrației sociale, dedicându-se dezbaterii publice și găsirii, într-un mod transparent, de soluții social-democrate la problemele actuale și viitoare ale societății. Friedrich-Ebert-Stiftung activează în Republica Moldova din octombrie 2002.

Asociația pentru Politică Externă (APE) este o organizație neguvernamentală angajată în susținerea procesului de integrare a Republicii Moldova în Uniunea Europeană și facilitarea procesului de soluționare a problemei transnistrene în contextul europeanizării țării. APE a fost constituită în toamna anului 2003 de un grup proeminent de experți locali, personalități publice, de foști oficiali guvernamentali și diplomați de rang înalt, toți fiind animați de dorința de a contribui cu bogata lor experiență și expertiză la formularea și promovarea de către Republica Moldova a unei politici externe coerente, credibile și eficiente.